

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДЕРЖАВИ

Досліджено сучасне розуміння інформаційних прав, їх сутність, роль у сучасній демократичній державі та місце у міжнародній доктрині. Інформаційні права є важливою сферою досліджень у цифрову епоху, коли питання контролю над інформацією набуває першорядної ваги. У статті представлено сучасне розуміння інформаційних прав. Прослідковується зміна парадигми сприйняття інформаційних прав, їхня сутність, а також роль у сучасних демократичних державах. Узагальнюючи останні наукові дослідження, автор представив огляд міжнародного дискурсу щодо інформаційних прав та їх значення для окремих осіб, суспільства та державного управління в сучасній інформаційній державі.

Ключові слова: інформаційні права, інформаційна держава, інформаційне суспільство, прозорість і підзвітність влади, демократія, інформаційно-комунікаційні технології, дезінформація, державна політика, правове регулювання, інституційне забезпечення.

Balan Sergii. Information rights as an element of the formation of informational state

This article examines the modern understanding of information rights, their essence, their role in a modern democratic state, and their place in international doctrine. Information rights are an important area of research in the digital age, when the issue of control over information becomes paramount. This article presents the modern understanding of information rights, which is based on the latest scientific publications. The paradigm shift in the perception of information rights, their essence, as well as their role in modern democratic states is monitored. Summarizing the latest scientific research, this article aims to present an overview of the current international discourse around information rights and their significance for individuals, the functioning of society and public administration in the modern information state.

Key words: information rights, informational state, information society, government transparency and accountability, democracy, information and communication technologies, disinformation, state policy, legal regulation, institutional support.

Одним із наслідків функціонування і розвитку суспільства є постійне ускладнення форм соціальної взаємодії, виникнення нових типів соціальних відносин, поява нових соціальних і політичних інститутів, що неодмінно призводить до необхідності розширення сфери правового регулювання за рахунок унормування нових видів прав і обов'язків. В умовах сучасної демократичної держави соціальні, економічні й політичні права вже давно є загально визнаними елементами правового статусу особи. Вдночас виникнення і розвиток концепції інформаційної держави неодмінно виносить на передній план досліджень інститут інформаційних прав, законодавче закріплення яких стає безальтернативною вимогою в сучасних демократичних країнах.

Інформаційні права є наріжним каменем будови сучасних демократичних держав, невід'ємною частиною забезпечення прозорості, підзвітності та громадянської участі в державному управлінні. Еволюція цих прав була зумовлена швидким розвитком і поширенням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що значною мірою вплинуло на їх формування, розуміння та впровадження в сучасних демократіях.

Мета статті – дослідити сутність поняття «інформаційні права» та розкрити їх роль у сучасній демократичній державі.

Методологічну основу дослідження становлять структурно-функціональний і порівняльний (компаративний) підходи. Структурно-функціональний метод використовувався для аналізу інформаційної держави як системи, структурним елементом якої є інформаційні права, що виконують певні функції. Порівняльний метод використовувався для аналізу відмінностей у регламентації та концептуалізації інституту інформаційних прав.

Останні дослідження лише підкреслюють багатогранну природу інформаційних прав. Назагал інформаційні права можна визначити як сукупність правових та етичних норм і принципів, які регулюють питання створення, збору, збереження, доступу, використання та контролю інформації. Д. Кей переконаний, що міжнародна доктрина повинна адаптуватися до нових викликів, пов'язаних із цифровими технологіями, такими, як стеження, дезінформація та цифровий розрив. Динамічний характер формування й трансформації інформаційних прав вимагає постійної між-

народної співпраці та діалогу для їх ефективного захисту у різних юрисдикціях [1].

Варто відзначити, що концепція інформаційних прав зазнає значних трансформацій у цифрову епоху. Початковий фокус на доступі до офіційної інформації відчутно розширився і нині охоплює значно ширше коло питань включно з конфіденційністю, інтелектуальною власністю і свободою слова в онлайн сфері.

У структурі інформаційних прав можна виділити кілька блоків:

1. Комунікація. Розкривається через право людини вільно одержувати і поширювати інформацію.

2. Зберігання. Містить норми про збирання та зберігання інформації, отриманої у законний спосіб.

3. Доступ. Надання доступу до певної інформації, якою володіють державні та приватні організації.

4. Використання. Право використовувати інформацію в особистих і суспільних цілях у певних межах.

5. Контроль. Право слідкувати за тим, як використовується та поширюється зібрана сторонніми особами особиста інформація про особу.

У грудні 2003 р. у Женеві під егідою ООН відбувся перший етап Світового саміту з питань інформаційного суспільства, на якому було ухвалено Декларацію принципів, що підтвердила важливість інформаційного суспільства для підтримки та зміцнення прав людини. Зокрема, в ній зазначалося: «Ми ще раз підтверджуємо, що кожна людина має право на свободу переконань і на свободу їхнього вираження, як важливу основу інформаційного суспільства та як зазначено в статті 19 Загальної декларації прав людини; що це право включає свободу безперешкодно дотримуватись своїх переконань і шукати, отримувати та поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами та незалежно від державних кордонів. Спілкування є фундаментальним соціальним процесом, основною людською потребою та основою будь-якої соціальної організації. Це центральне місце в інформаційному суспільстві. Кожен і всюди повинен мати можливість брати участь, і ніхто не повинен бути виключений з переваг, які пропонує інформаційне суспільство» [2].

Посилена увага до інформаційних прав пояснюється виникненням і узаasadниченням нових типів суспільних відносин, пов'я-

заних зі зміною ролі інформації. Адже в процесі соціальної взаємодії за посередністю ІКТ громадяни постійно наражаються на ризик порушення власних прав. Забезпечення юридичних гарантій дотримання інформаційних прав набуває першорядної ваги через безпрецедентну кількість інформації, яка перебуває у відкритому доступі і стосується практично кожної людини, яка користується ІКТ. І не абстрактної інформації, а конкретної приватної інформації про вподобання, спосіб життя, коло спілкування, маршрути, адреси перебування майже кожної людини на планеті.

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин інформаційна держава, яка характеризується високим ступенем проникнення ІКТ в усі суспільно-політичні процеси, для забезпечення свого сталого функціонування потребує законодавчого закріплення широкого кола інформаційних прав, користування якими уможливило б участь громадянина у процесі реалізації державної влади, а також контролю за її діяльністю через забезпечення підзвітності уряду.

Низка країн, наприклад, Естонія, Франція, Коста Ріка та інші, відстоюють на міжнародному рівні вимогу про визнання доступу до Інтернету в якості фундаментального права людини [3]. Такий підхід є виправданим з огляду на наявність значного цифрового розриву між розвиненими країнами і тими, що розвиваються. Зрештою, явище цифрового розриву присутнє і в самих розвинених країнах, що проявляється, зокрема, в неможливості малозабезпечених груп населення отримувати гарантовані державою соціальні послуги.

В епоху тотального відкритого доступу до інформації особливо значення набуває право на приватність життя, зокрема онлайн. Як слушно зауважив А. Вестін, конфіденційність інформації – це здатність самим визначати, коли, як і в якому обсязі інформація про нас передається іншим [4]. Право на приватність пов'язане з низкою інших інформаційних прав і свобод. Зокрема, свободою вираження слова і думки, а також правом на пошук і отримання інформації. Без можливості конфіденційно шукати та отримувати інформацію було б неможливо контролювати дії представників влади та проводити розслідування чутливих і суперечливих тем. Саме тому прийняття законів, які захищають конфіденційність в Інтернеті, є одним із способів захисту державами права шукати та отримувати інформацію [5, с. 14].

Найпростіший спосіб, яким уряди можуть забезпечити право особи на приватність під час використання ІКТ, – розробити і ухвалити законодавство, яке захистить громадян від стеження з боку держави і міститиме чіткі вимоги щодо необхідності дотримання державними органами чітких процедур, як-от отримання ухвали суду для стеження за діяльністю особи в Інтернеті. Щоб захистити право на приватність від недержавних суб'єктів, зокрема технологічних корпорацій, які володіють соціальними мережами, уряди повинні ухвалити закони, які обмежують їх можливості збирати, зберігати і поширювати інформацію, яку залишають приватні особи під час використання ІКТ [5, с. 15].

На міжнародному рівні інформаційні права закріплені в різних документах з прав людини, що свідчить про їх універсальне значення. Загальна декларація прав людини і Міжнародний пакт про громадянські та політичні права визнають право на свободу вираження поглядів і доступ до інформації. За останні роки Генеральна Асамблея ООН ухвалила низку резолюцій про право на приватність життя в епоху цифрових технологій, завдяки яким це право отримало міцний міжнародно-правовий фундамент в контексті глобальної цифровізації. Серед ключових аспектів резолюція відзначає, що держави повинні забезпечити, щоб будь-яке обмеження права на приватність життя відповідало принципам законності, необхідності та пропорційності також, щоб права, які люди мають офлайн, були в аналогічній мірі захищені офлайн [6].

З метою захисту приватності своїх громадян ЄС затвердив Загальний регламент захисту даних (GDPR). Незважаючи на те, що він був розроблений і прийнятий ЄС, він накладає зобов'язання на будь-які організації у світі, якщо вони стосуються даних громадян ЄС. Регламент набув чинності 25 травня 2018 р. GDPR передбачає штрафи за порушення стандартів конфіденційності та безпеки, які сягають десятків мільйонів євро [7].

У 2023 р. ЄС ухвалив Акт про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA), яким було встановлено єдині правила поведінки з приватною інформацією користувачів. Нові зобов'язання, які накладаються на ІТ-гігантів, включають запобігання поширенню шкідливого контенту, заборону або обмеження певних методів таргетування на користувачів, а також обмін деякими внутрішніми даними з регуляторами та пов'язаними з ними дослідниками. Пра-

вила поширюються на онлайн-платформи, незалежно від їхнього розміру. Будь-якій організації, яка порушить DSA, загрожує штраф у розмірі до 6% від її глобального обороту, а неодноразовим порушникам можуть взагалі заборонити працювати в Європі [8].

Завдяки наявності інформаційних прав приватні особи отримують додаткові можливості щодо взаємодії з інформацією та притягнення влади до відповідальності. Вони гарантують громадянам право доступу до необхідної інформації для прийняття обґрунтованих рішень, участі в публічному дискурсі та оскарження дій державних установ у разі необхідності. Ці права не є статичними та розвиваються разом із технологічним прогресом і суспільними потребами. Наприклад, зростання важливості захисту даних і кібербезпеки підкреслює динамічний характер інформаційних прав у захисті персональних даних від неправомірного використання та порушень шляхом постійного підвищення вимог до безпеки в Інтернеті.

У сучасній демократичній державі інформаційні права є ключовим елементом забезпечення прозорості та підзвітності влади. Право на доступ до публічної інформації дає громадянам змогу на підставі дослідження офіційних даних ретельно перевіряти дії уряду, сприяючи практичному втіленню принципів відкритості й підзвітності влади та формуванню політичної культури з високими стандартами прозорості, сприяючи зниженню рівня корупції та зміцненню довіри до державних установ. Понад те, свобода вираження думки дозволяє створити активну публічну сферу для вільного обміну думками та підтримки демократичних обговорень і участі.

До останнього часу в демократичному світі домінував підхід, який визнавав примат свободи слова та свободи поширення інформації над питаннями національної безпеки. Противники демократії активно використовували цей факт в якості аргумента для поширення фінансованої державою пропаганди та дезінформації. Подекуди дослідники прямо зазначають, що вільне поширення пропаганди гарантується Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Європейською конвенцією з прав людини, а тому не може вважатися легітимною підставою для заборони на мовлення [9]. Відтак виник парадокс: свобода слова захищала право поширювати неправдиву інформацію тих, хто активно боровся зі сво-

бодою слова у своїх країнах і підважував демократичні принципи на глобальному рівні. Цьому, зокрема, сприяло те, що принципи свободи слова та поширення інформації набули статусу загальноновизнаних принципів міжнародного права, отримавши міцний міжнародно-правовий фундамент і правовий захист, зокрема від Європейського суду з прав людини, та були імплементовані в якості норм прямої дії в національне законодавство більшості держав світу.

Так, ст. 19 Загальної декларації прав людини (1948) проголошує, що «кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів». Аналогічно у п. 2 ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966) йдеться про те, що «кожна людина має право на... свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів» [10], що робило будь-які заперечні аргументи в очах правозахисників неспроможними. Положення ст.19 Пакту майже дослівно співпадає з текстом ст.10 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950).

У США пріоритет застосування принципу свободи слова, який базується на ухваленій у грудні 1791 р. першій поправці до Конституції, є безумовним, чим активно користуються тамтешні медіа, вдаючись до досить некритичного поширення матеріалів із посиленням на анонімні джерела.

З активним поширенням Інтернету парадокс свободи слова набув виразніших форм, перетворившись на визнану загрозу для існування демократії на рівні ЄС [11]. Абсолютизація і формальне ставлення до свободи слова стало причиною багаторічного толерування сотень мільйонів доларів, що витрачалися на десятки пропагандистських каналів по всьому світу, (дез)інформаційні агенції, фабрики тролів, сотні журналістів і редакторів.

Ті самі абсолютизація й формалізм, але вже застосовані до принципів міжнародного гуманітарного права, призвели до появи у серпні 2022 р. звіту Amnesty International [12], де Держава Україна, яка змушена на своїй території захищатися від повномасштабної

військової агресії іншої держави, була поставлена на один щабель з агресором і звинувачена у порушенні міжнародного права.

Тож не варто забувати, що в п. 3 ст.19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права зазначається, що «користування передбаченими в пункті 2 цієї статті правами накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Воно може бути, отже, пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними: а) для поважання прав і репутації інших осіб; б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення» [10].

Як слушно зазначають деякі автори, завдяки діяльності Європейського суду з прав людини та його правозастосовній практиці більшість абстрактно сформульованих статей Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод набули конкретних форм та унаочнили сучасні європейські цінності й демократичні принципи, зокрема положення, що закріплюють свободу слова [13].

Але роль ЄСПЛ полягає не лише в захисті свободи слова, а й в її обмеженні. Ще в 1976 р. суд своїм рішенням постановив, що свобода слова не є абсолютною і підлягає обмеженню з огляду на три основні критерії: 1) необхідність у демократичному суспільстві; 2) легітимність (відповідність законодавству); 3) пропорційність законній меті, яка переслідується таким обмеженням [14]. ЄСПЛ продовжує активно захищати принцип свободи слова від зловживань з боку держав, а також встановлювати легітимні обмеження у застосуванні цього принципу, коли на кону стоїть національна безпека [15].

Саме переконання в абсолюті свободи інформації значною мірою спонукали представників Human Rights Watch [16] докоряти українській владі за заборону російських соціальних мереж у 2017 р., а також заважали суттєвому прогресу України у рейтингах свободи слова та демократії від Reporters Without Borders (129 місце [17] у 2015 р., 106 [18] – у 2022) і Freedom House (Україна балансує навколо показника 60 [19] балів зі 100). Попри певний прогрес це навряд чи відповідає амбіціям і потенціалу України.

Тож свобода інформації часто ставала критичною вразливістю системи західної демократії, яку сповна використовували і продовжують використовувати країни, що системно поширюють

дезінформацію і намагаються підірвати підвалини ліберального демократичного світу. Посилаючись на право вільно поширювати будь-яку інформацію, вони нещадно упосліджують ті правові принципи, які, власне, й закріплюють плюралізм, свободу слова, думки і медіа і тим самим уможливають вільне поширення відверто деструктивних наративів.

Завдяки маніпулюванню міжнародно-правовими нормами російська пропагандистська машина, центром якої є телекомпанія «Russia Today», пропрацювала в Європі у режимі майже повного сприяння з 2005 р. до березня 2022 р. І лише 2 березня 2022 р. Рада ЄС нарешті політичну волю та виявила юридичні підстави заборонити її діяльність на теренах ЄС. Як повідомлялося, у відповідь на неспровоковану військову агресію Росії проти України Рада ЄС вдалася до обмежувальних заходів, завдяки яким ЄС у терміновому порядку призупинив мовлення мереж «Sputnik» та «Russia Today» (RT English, RT UK, RT Germany, RT France, and RT Spanish) на території Союзу та щодо ЄС до моменту припинення агресії проти України, а також доти, доки РФ та пов'язані з нею медіа не припинять поширювати дезінформацію та здійснювати маніпулювання інформацією проти ЄС та країн-членів. Трохи раніше, в лютому, RT був позбавлений ліцензії на мовлення в Німеччині німецьким регулятором [20]. Проте навіть такі жорсткі кроки не призвели до зникнення RT з екранів європейських телеглядачів: за спостереженнями громадських активістів, RT вдалося знайти низку шпарин для того, щоб легально продовжувати мовлення в Європі [21].

«Російська Федерація залучена до системної міжнародної кампанії дезінформації, маніпулювання інформацією і викривленням фактів задля посилення своєї стратегії дестабілізації країн-сусідів, ЄС та країн-членів. Зокрема, дезінформація та інформаційні маніпуляції багаторазово та послідовно здійснювалися проти європейських політичних партій, особливо у виборчий період, громадянського суспільства, російських сексуальних та етнічних меншин, осіб, що шукають притулок, а також функціонування демократичних інститутів у ЄС та державах-членах» [22]. Саме таким формулюванням була завершена тривала історія безперешкодного використання Росією своєї інформаційної зброї в Європі.

Однак такому фіналу передувала тривала і копітка робота тисяч людей, які активно відслідковували, вивчали, узагальнювали, сис-

тематизували російську політику дезінформації самостійно і у складі експертних команд, у міжнародних і національних аналітичних центрах, дослідницьких установах, громадських організаціях.

Нещодавні дослідження доводять важливість забезпечення інформаційних прав у протидії дезінформаційним кампаніям, які створюють загрозу цілісності демократичних процесів. Забезпечення доступу до надійних джерел інформації стає вирішальним елементом захисту основ демократичного устрою та прийняття рішень.

Оскільки цифрові технології продовжують розвиватися, захист інформаційних прав стикається з новими викликами. Дослідники і політики висловлюють занепокоєння щодо майбутньої ролі цифрових платформ та їх впливу на розповсюдження та контроль інформації. Крім того, збільшення використання алгоритмів штучного інтелекту та машинного навчання в інформаційних екосистемах викликає питання щодо прозорості, упередженості та підзвітності використовуваних алгоритмів.

На думку Л. Флоріді, реагування на інформаційні загрози вимагає жорсткішого контролю, що може спричинити конфлікти між правами окремих осіб (приватністю) і правами спільноти (безпекою). Відтак обов'язок держави захищати своїх громадян може вступити в суперечність з її обов'язком запобігати заподіяння шкоди своїм громадянам через розширену систему стеження, що може легко призвести до порушення приватного життя громадян [23, с. 198.]

Як зауважує Д. Солове, збільшення політичної ваги технологічних компаній разом зі зростанням впливу проблем національної безпеки створюють певну напругу навколо забезпечення інформаційних прав. Проте існує спосіб поєднати конфіденційність і безпеку, поставивши державні програми безпеки під нагляд та обмеживши використання особистих даних у майбутньому, щоб забезпечити збалансоване та контрольоване виконання державних програм [24, с. 207].

Можемо зробити висновок, що інформаційні права – це забезпечені нормами міжнародного і національного права можливості особи вільно володіти, користуватися і розпоряджатися необхідним обсягом інформації, зберігаючи при цьому належний рівень приватності власного життя.

У сучасній демократичній державі інформаційні права відіграють вирішальну роль у сприянні належному урядуванню та реалізації низки інших прав, зокрема політичних. Відкритий доступ до офіційної урядової інформації уможливорює громадський контроль, забезпечує можливості для протидії корупції та сприяє прийняттю обґрунтованих рішень виборцями. Крім того, завдяки законодавчому закріпленню інформаційних прав громадяни мають можливість захищати себе та притягати до відповідальності міжнародні корпорції за несанкціоноване використання приватної інформації.

Інформаційні права слугують ідеї формування відкритих і плюралістичних суспільств. Роль інформаційних прав полягає в їхній здатності розширювати можливості індивідів у використанні інформації, сприяти прозорості та демократичній участі, забезпечуючи вільний обмін ідеями.

Інформаційні права є ключовим елементом становлення сучасної інформаційної держави, забезпечуючи прозорість, підзвітність та участь громадськості. Еволюція цих прав, зумовлена технологічним прогресом, підкреслює необхідність адаптивної правової бази та тісного міжнародного співробітництва. Захист інформаційних прав залишатиметься вирішальним для захисту індивідуальних свобод і сприяння демократичному урядуванню в усьому світі. Майбутні дослідження та розробка державних політик мають бути зосереджені на розв'язанні викликів, пов'язаних із цифровими технологіями, щоб підтримувати гарантії дотримання інформаційних прав в інформаційній державі.

1. Kaye, D. (2019). *Speech Police: The Global Struggle to Govern the Internet*. New York, NY: Columbia Global Reports. 142 p. 2. World Summit on the Information Society. Declaration of Principles. Geneva, 2003. URL: https://www.itu.int/net/wsis/outcome/booklet/declaration_A.html 3. La Rue, F. (2011) Report of the special rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. (No. A/HRC/17/27). Geneva, Switzerland: UN Human Rights Council. 22 p. 4. Westin A. (1967). *Privacy and freedom*. New York, NY: Atheneum. 487 p. 5. Mathiesen, K. (2014). Human Rights for the Digital Age. *Journal of Mass Media Ethics*. 29(1). Pp. 2–18. URL: https://www.academia.edu/31963932/Human_Rights_for_the_Digital_Age 6. United Nations General Assembly. The right to privacy in the digital age. Resolution adopted by the General Assembly on 16 December 2020. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n20/371/75/pdf/n2037175.pdf?token=afzthOHLLEc7dYbxdt&fe=true> 7. What is GDPR, the EU's new data protection law.

URL: <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/> 8. European Commission. *The Digital Services Act*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en 9. Baade B. *The EU's "Ban" of RT and SputnikA Lawful Measure Against Propaganda for War*. URL: <https://verfassungsblog.de/the-eus-ban-of-rt-and-sputnik/> 10. International Covenant on Civil and Political Rights. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights> 11. Action Plan against Disinformation. *Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions* / European Commission, High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_against_disinformation.pdf 12. Amnesty International. *Ukraine: Ukrainian fighting tactics endanger civilians*. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/08/ukraine-ukrainian-fighting-tactics-endanger-civilians/> 13. Федорова А. Основні принципи свободи слова та преси у світлі Європейської конвенції з прав людини. *Віче*. 2012. № 11. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/3152/> 14. Мохнюк Р. Свобода слова та її обмеження: як це регулюється в Україні та в ЄСПЛ. 7 травня 2021. URL: <https://vsirazom.ua/cabinet/svoboda-slova-ta-ii-obmezhennya-yak-ce-regulyuyetsya-v-ukraini-ta-v-yespl/> 15. Хребет О. Свобода слова під час конфлікту: коли обмежувати і як. *Практика ЄСПЛ*. 13 грудня 2019. URL: <https://zmina.info/articles/svoboda-slova-pid-chas-konfliktu-koly-obmezhuvaty-i-yak-praktyka-yespl/> 16. EU-Ukraine: Backtracking on Human Rights. Despite Closer European Ties, Kyiv Not Meeting Commitments. URL: <https://www.hrw.org/news/2017/07/12/eu-ukraine-backtracking-human-rights> 17. Reporters without borders. *World Press Freedom Index 2015*. URL: <https://rsf.org/en/index?year=2022> 18. Reporters without borders. *World Press Freedom Index 2022*. URL: <https://rsf.org/en/index?year=2022> 19. Ukraine: Freedom in the World 2021. URL: <https://freedomhouse.org/uk/country/ukraine/freedom-world/2021> 20. Russia's RT channel blocked by German regulators. URL: <https://www.dw.com/en/russias-rt-channel-blocked-by-german-regulators/a-60635397> 21. RT and Sputnik: Kremlin-backed media evading EU ban on content, says report. 06 May 2022. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/04/rt-and-sputnik-kremlin-backed-media-evading-eu-ban-on-content-says-report> 22. EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/ Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/> 23. Floridi, L. (2014) *The Fourth Revolution: How the Infosphere Reshaping Human Reality*. New York: Oxford University Press. 248 p. 24. Solove, D. (2011). *Nothing to Hide: The False Tradeoff Between Privacy and Security*. New Haven & London: Yale University Press. 246 p.

References

1. Kaye D. *Speech Police: The Global Struggle to Govern the Internet*. New York, NY: Columbia Global Reports, 2019. 142 p.
2. World Summit on the Information Society. Declaration of Principles. Geneva, 2003. URL: https://www.itu.int/net/wsis/outcome/booklet/declaration_A.html
3. La Rue F. Report of the special rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression. (No. A/HRC/17/27). Geneva, Switzerland: UN Human Rights Council, 2011. 22 p.
4. Westin A. *Privacy and freedom*. New York, NY: Atheneum, 1967. 487 p.
5. Mathiesen K. Human Rights for the Digital Age. *Journal of Mass Media Ethics*. 2014. № 29(1). P. 2–18. URL: https://www.academia.edu/31963932/Human_Rights_for_the_Digital_Age
6. United Nations General Assembly. The right to privacy in the digital age. Resolution adopted by the General Assembly on 16 December 2020. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n20/371/75/pdf/n2037175.pdf?token=afzthOHLLEc7dYbxd&fe=true>
7. What is GDPR, the EU's new data protection law. URL: <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/>
8. European Commission. *The Digital Services Act*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en
9. Baade B. *The EU's "Ban" of RT and Sputnik: A Lawful Measure Against Propaganda for War*. URL: <https://verfassungsblog.de/the-eus-ban-of-rt-and-sputnik/>
10. International Covenant on Civil and Political Rights. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>
11. Action Plan against Disinformation. *Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions* / European Commission, High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_against_disinformation.pdf
12. Amnesty International. Ukraine: Ukrainian fighting tactics endanger civilians. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/08/ukraine-ukrainian-fighting-tactics-endanger-civilians/>
13. Fedorova A. Osnovni pryntsypy svobody slova ta presy u svitli Yevropeiskoi konventsii z prav liudyny. *Viche*. 2012. №11. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/3152/>
14. Mokhniuk R. (2021). Svoboda slova ta yii obmezhenia: yak tse rehuliuetsia v Ukraini ta v YeSPL. URL: <https://vsirazom.ua/cabinet/svoboda-slova-ta-ii-obmezheniya-yak-ce-regulyuyetsya-v-ukraini-ta-v-yespl/>
15. Khrebet O. (2019). Svoboda slova pid chas konfliktu: koly obmezhuvaty i yak. *Praktyka YeSPL*. URL: <https://zmina.info/articles/svoboda-slova-pid-chas-konfliktu-koly-obmezhuvaty-i-yak-praktyka-yespl/>
16. EU-Ukraine: Backtracking on Human Rights. Despite Closer European Ties, Kyiv Not Meeting Commitments. URL: <https://www.hrw.org/news/2017/07/12/eu-ukraine-backtracking-human-rights>
17. Reporters without

borders. World Press Freedom Index 2015. URL: <https://rsf.org/en/index?year=2022> 18. Reporters without borders. World Press Freedom Index 2022. URL: <https://rsf.org/en/index?year=2022> 19. Ukraine: Freedom in the World 2021. URL: <https://freedomhouse.org/uk/country/ukraine/freedom-world/2021> 20. Russia's RT channel blocked by German regulators. URL: <https://www.dw.com/en/russias-rt-channel-blocked-by-german-regulators/a-60635397> 21. RT and Sputnik: Kremlin-backed media evading EU ban on content, says report. 06 May 2022. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/04/rt-and-sputnik-kremlin-backed-media-evading-eu-ban-on-content-says-report> 22. EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/> 23. Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere Reshaping Human Reality. New York: Oxford University Press, 2014. 248 p. 24. Solove D. Nothing to Hide: The False Tradeoff Between Privacy and Security. New Haven & London: Yale University Press, 2011. 246 p.

Balan Sergii. Information rights as an element of the formation of informational state

The study of information rights has gained significant momentum in recent years, reflecting the critical importance of these rights in the digital age. By synthesizing the latest research, this article has provided insights into the contemporary understanding of information rights, their essence, their role in modern democratic states, and the developing international doctrine surrounding these rights. As information continues to shape our world, the ongoing discourse and scholarship in this field will be crucial in navigating the complexities of balancing individual freedoms, societal interests, and global cooperation in the realm of information rights.

Information rights are fundamental to the functioning of an informational state, ensuring transparency, accountability, and public participation. The evolving nature of these rights, driven by technological advancements, highlights the need for adaptive legal frameworks and international cooperation. As the digital landscape continues to change, safeguarding information rights will remain crucial for protecting individual freedoms and promoting democratic governance globally. Future research and policy development must focus on addressing the challenges posed by digital technologies to uphold the essence of information rights in the digital age.

The evolution of these rights has been driven by rapid advancements in information and communication technologies (ICTs), shaping contemporary understanding and implementation. This article explores the essence of

information rights, their role in democratic societies, and the international doctrines that frame them, drawing on recent scholarly studies and publications.

Information rights encompass the legal entitlements and protections related to the access, control, and dissemination of information. They include the right to privacy, the right to access information, and the right to free expression, all of which are fundamental to individual autonomy and democratic governance.

Key words: information rights, informational state, information society, government transparency and accountability, democracy, information and communication technologies, disinformation, state policy, legal regulation, institutional support.